

Ikast-Brande
Kommune

Social Pædagogisk Indsats Team

"Hvordan håndterer vi de unge, der ikke vil i skole?"

1. Indledning

SPIT har som en del af vores kontinuerlige udvikling besluttet at afholde jævnlige læringsmøder, som primært bruges til vidensdeling, for at skabe generel og fælles læring af relevante temaer. Det er desuden besluttet - i forsøg på at forbedre det tværfaglige samarbejde om unge i kommunen og gøre læring tilgængelig på tværs af faggrænser og afdelinger - at vi på baggrund af disse udviklingsmøder, nedfælder et dokument med den læring, vi har uddraget, samt evt. anbefalinger der kan være relevante i forhold til at imødegå problemstillinger i forbindelse med det givne tema.

På vores senest afholdte udviklingsmøde havde vi følgende tema på dagsordenen:

"Hvordan håndterer vi de unge, der ikke vil i skole?"

2. Baggrunden for valget af tema

I de sager der indskrives i SPIT er denne problemstilling ofte én af mange. Afdækningen af de vanskeligheder en ung og en familie har, resulterer mange gange i, at det bliver tydeligt, at et vigtigt mål med indsatsen (én af nøglerne til at opnå målene med indsatsen) er, at den unge skal have hjælp til at passe sin skole. Dette har ofte en positiv synergisk effekt på en lang række andre mål fx.:

- Indgå i sociale relationer og netværk
- Positiv spejling
- Positiv voksenkontakt
- Reduktion af konflikter i familien
- Reduktion af problemadfærd
- M.fl.

Erfaringerne fra SPIT er dog alligevel, at det kan være et meget svært opnåeligt mål, at den unge skal passe sin skole.

Derfor blev det besluttet, at dette tema skulle belyses på udviklingsmøde i SPIT med henblik på følgende:

- Forsøge at tegne profilbillede af de unge, der ikke vil i skole.
- Forsøge at tegne profilbillede af de unges forældre.
- Beskrive de interventioner, der har vist sig brugbare.
- Forsøge at give nogle anbefalinger for at imødegå denne problemstilling tværfagligt.

Det er vigtigt at pointere, at følgende beskrivelse af de unge og deres forældre, samt de senere anbefalinger udelukkende baserer sig på SPITs erfaringsgrundlag. Det er derfor ikke utænkeligt, at andre faggrupper vil have et andet syn på temaet.

Det er ligeledes vigtigt at pointere, at følgende er generelle antagelser baseret på opsummeringer af SPIT's erfaringer. Der vil være enkeltstående sager, hvor nedenstående karakteristikker og beskrivelser ikke passer.

3. Hvorfor vil de unge ikke i skole?

Der kan være en lang række forskellige årsager til, at nogle unge ikke vil i skole, og et hovedtræk er, at skolenægtende adfærd er udtryk for vanskeligheder i andre af den unges livsarenaer. I overordnede træk kan adfærden karakteriseres ud fra følgende:

- **Tab**

Dette skal forstås fra flere forskellige betragtninger.

- Tab af tilhørsforhold i forhold til kammerater - man er udenfor.
- Tab af familiemæssige bånd (skilsmisse, dødsfald eller andet)
- Tab af faglige kompetencer.
- Tab af selvværd.
- Tab af lyst (til fx. at indgå i sociale relationer)

- **Frustration**

Frustrationen kommer ofte til udtryk som reaktion på blandt andet ovenstående punkter. Frustrationen forstærker dermed et evt. tab og gør, at det bliver vanskeligere at få den unge i skole.

- **Angst**

En del af de unge i SPIT har angst (enkelte diagnosticerede), og denne angst har mange ansigter.

- Angst som psykisk lidelse
- Angst i forhold til forældre (evt. i forbindelse med alkohol eller sindslidende forældre)
- Angst for at indgå i sociale relationer
- Angst for ikke at være god nok (fagligt, socialt, personligt)

For det meste hænger de tre elementer sammen, og det er klart, at jo mere dybtliggende vanskeligheder, vi har med at gøre, des sværere bliver det at skabe en ændring.

4. Profilbillede af de unge

- Vi kan konstatere, at det med at komme i skole sjældent er et problem i sig selv. Det er næsten altid symptom på noget andet. Evt. ovenstående tre punkter.
- For at tegne et realistisk billede af de unge, bliver vi nødt til at dele dem op i henholdsvis piger og drenge samt et introvert syn og et ekstrovert syn. Vi har med vilje ikke delt dem op i hhv. indad- og udadreagerende, i det nogle af de introverte unge ikke nødvendigvis er indadreagerende og omvendt.
- Fælles for de fire grupper er, at de unge har ekstremt dårligt selvværd og et ringe selvbillede.

	Introverte	Ekstroverte
Piger	<ul style="list-style-type: none"> - Oftest normalt begavede; Deres faglige vanskeligheder bunder som regel i det høje fravær. Det bliver en selvforstærkende proces: Når den unge kommer i skole oplever hun sig fagligt tilbage, oplever nederlag og mister selvtillid og selvværd, og forstærkes trangen til at blive hjemme - Har svært ved at begå sig socialt - at indgå i grupper. - Har det generelt bedst alene eller på tommands-hånd. - Bruger ofte deres fravær fra skolen "fornuftigt": De læser (mange) bøger, skriver digte eller dagbog og har i det hele taget en forholdsvis veludviklet sproglig intelligens. - De kan være fejlnære - enten meget overvægtige eller meget undervægtige. - Denne gruppe piger er lette at overse, fordi de ikke umiddelbart gør noget væsen af sig. 	<ul style="list-style-type: none"> - Højt placerede i det sociale hierarki. - Svære at kategorisere fagligt: Der kan være en lille tendens til at disse piger har eks. indlæringsvanskeligheder af større eller mindre grad. - Har tilsyneladende ret let ved at indgå i sociale relationer (på overfladen). Er ofte meget snakkesalige og fortællende. - Bruger primært deres fravær fra skolen på at sove, shoppe, hænge ud. Fraværet er i høj grad med til at styrke deres sociale relationer uden for skolen. - Presser i høj grad især deres forældre, især mødre, psykisk. - Indgår ofte i usunde relationer (ofte til ældre) både venskaber og forhold. Oftest relaterer de til andre unge, der har samme vanskeligheder som de selv har. - Påtager sig i høj grad nogle mere drengede karaktertræk. Eksempelvis har en del af disse piger været i

		<p>slagsmål, begået hærværk og/eller tyverier.</p> <p>- En del af dem har ligeledes et forbrug af rusmidler i højere eller mindre grad.</p>
Drenge	<p>Der har til dato ikke været nogle drenge i SPIT, der kan kategoriseres i denne gruppe, men vi vurderer, at der kan være flg. generelle profil:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Drengene er oftest overvægtige. - Deres faglige vanskeligheder er ofte et resultat af eks. generelle indlæringsvanskeligheder. - Bruger primært deres fravær fra skolen på computerspil, nettet og DVD film. 	<ul style="list-style-type: none"> - Ofte fagligt svage - Ingen positive rollemodeller - Ingen der sætter rammerne for dem derhjemme - de bestemmer selv. - Usunde relationer (oftest til ældre) - Er ofte fysiske overfor deres nærmeste (forældre, søskende) - Har tendens til også at begå kriminalitet og have et forbrug af rusmidler i højere eller mindre grad.

5. Profilbillede af de unges forældre

- Dårligt selvværd og ringe selvtillid i forhold til deres forældrerolle.
- De har svært ved at sætte rammerne i familien.
- Dårlige rollemodeller - mange har ikke selv noget at stå op efter.
- Forskellige individuelle problemer på spil: alkohol, misbrug, PTSD, arbejdsløshed osv.
- Primært ufaglærte

- Primært på overførselsindkomst
- Opgivet engagementet i forhold til skole osv (møder ikke op til forældremøder, samtaler mv)
- Forældrene er ikke højest i hierarkiet derhjemme dvs. det er ofte den unge, der har taget magten i hjemmet og forældrene respekteres ikke som voksne.
- Det er ofte vanskeligt for forældrene at påtage sig ansvaret for den unges adfærd
- Især svært for mødre at være tydelige voksne for deres børn.

6. Hvad virker efter vores erfaring?

- Justerede skoletilbud

Alt efter vanskelighedernes omfang - og de øvrige vanskeligheder i den unges og familiens liv - kan vi se, at for eksempel hjemmeundervisning, alternative skemaer, praktkløsnings, inddragelse af den enkelte elevs læringsstil osv. har en effekt i forhold til at få de unge tilbage i et undervisningsforløb.

- Nedjusterede forventninger

Forudsætningerne for at få den unge i skole igen er større, hvis forventninger til den unges skoledeltagelse og -indsats justeres til et realistisk niveau, måske er 100 % skoledeltagelse for højt et mål til at starte med?

- Skolen tager ansvar for kommunikationen med den unge og familien

Det er tilsyneladende alfa og omega for den unges tilbagevenden til skolen, at der etableres en god kommunikation mellem skole og hjem/forældre: Direkte kommunikation mellem skole/lærer/skoleleder og forældre/den unge skaber grobund for et reelt samarbejde omkring at sikre den unges trivsel i skolen. Det er vigtigt at skolen spiller en aktiv rolle i denne kommunikation, idet skolens positive og proaktive holdning signalerer, at skolen og lærerne har vilje til og reel interesse i at hjælpe den unge og familien. Det er f.eks. skolen der skal kommunikere direkte med familien og den unge om skolegangen - kommunikationen skal altså ikke gå gennem eks. SPIT. Den direkte kommunikation opfattes af familierne og den unge som velvilje og reel

interesse i at hjælpe. I modsætning hertil kan kommunikation mellem trediepart (eks. SPIT) opfattes som ureel interesse.

- Belønning og konsekvens

Mange af disse unge har gavn af belønningssystemer, hvor de - ved at opfylde konkrete beskrevne målsætninger - kan føle at konkrete handlinger har en reel værdi. Samtidig kan registrering af skolegang hjælpe den unge - og fx forældre - til at se og anerkende den unges succes. I forlængelse heraf giver sådanne systemer forældrene muligheder for at øve sig i at påtage sig forælderrollens ansvar og grænsesætning.

- Tillid før krav og pres

Der er langt større sandsynlighed for succes, hvis der er brugt den tid, der skal til for at opnå tillid til den unge, før det forsøges bevidst at få den unge i skole igen. Det er vigtigt, at man tager den tid der skal til. Det er vigtigt, at den unges synspunkter bliver hørt, og at den unge oprigtigt bliver taget alvorligt, dvs. den unge skal have oplevelsen af at føle sig set, hørt og forstået før man kan forvente at den unge vil samarbejde

- Fokus på det positive i den unges liv - på ressourcer og kompetencer

Når den unge mødes med positive forventninger og fokus på deres ressourcer og kompetencer, stiger sandsynligheden for succes. Alt for mange gange bliver den unge mødt med det negative og med fokus på deres vanskeligheder og mangler. For eksempel tager et møde på en skole med deltagelse af lærere, ledelse, socialrådgiver, forældre og unge sjældent udgangspunkt i ressourcer og kompetencer, men i langt højere grad i de ting, der ikke fungerer.

- Helt klare aftaler

I de tilfælde hvor der er lavet helt klare aftaler fx. mellem skole, forældre og den unge, er det lettere for den unge at forholde sig til. Eks. i forbindelse med fravær. Hvordan er proceduren, hvis den unge ikke er mødt i skole?

7. Vores anbefalinger

1. Der skal generelt reageres meget tidligere på skolefravær. Tidlig handling vil efter vores overbevisning mindske risikoen for et langvarigt fravær. Det kunne eksempelvis være man skulle finde en praksis der var gældende, når fraværsprocenten nåede en bestemt grænse - at der f.eks. ved mere end 5 % fravær skal indkaldes til K-møde.
2. Det er vigtigt, at der tidligt af relevante samarbejdsparter laves en analyse af den unge og dermed af et muligt justeret skoletilbud, så vi undgår at lave skoletilbud til unge, der ikke tager hensyn til den unges nuværende livsverden. Er det eksempelvis realistisk at stille krav om, at en ung introvert skal følge et traditionelt undervisningstilbud? Vores betragtning er, at det i mange tilfælde kan være hjælpsomt at tilbyde specialhold/mindre grupper eller hjemmeundervisning, måske bare i en kortere periode.
3. At vi i arbejdet med disse unge har fokus på "lavthængende frugter". Det er til tider nødvendigt at sænke overliggeren og opstille nogle realistiske mål for den unges skolegang. Det er eksempelvis ikke realistisk sammen med den unge at opstille mål a la *"Vi arbejder hen i mod at du skal have en ungdomsuddannelse"*. Det er alt for langsigtet for den unge at forholde sig til. Vi er nødt til at dele det op i mindre bidder som fx "du gør 9 kl. færdig på skolen".
4. Det er vigtigt, at det er skolen der - sammen med den unge og familien - opstiller de skolemæssige mål for den unge, evt. i samarbejde med SPIT, socialrådgiver eller andre. Men skolen skal være primus motor på det, og jf. ovenfor nævnt, bør mål og skoletilbud altid tilpasses den enkelte unge.
5. At der i højere grad hos disse unge arbejdes med belønning som håndgribelig motivation ift. udvikling. Brug af registrerings- og belønningssystemer kan både hjælpe den unge/familien til at se succes, og det kan hjælpe den unge - og forældrene til at tage ansvar, samtidig med at de lærer at "man må yde før man kan nyde".
6. Det er vigtigt, at skolen inddrages mere i processen omkring den unge, således at de hele tiden er opdaterede på situationen, og dermed har mulighed for at deltage mere aktivt i løsningen af vanskelighederne. Dvs. kommunikation

mellem skole og hjem omkring den unge er helt afgørende for, at alle parter kan samarbejde omkring afhjælpning af problemstillingen.

7. Det nye ungeområde har, som vi ser det, en opgave i forhold til at etablere tilbud, der tilgodeser de vanskeligheder disse unge kan have. Der er særlig stor risiko for at de stille og mere indesluttede unge overses.

8. Afsluttende kommentarer:

Med baggrund i de nævnte anbefalinger ser vi store muligheder i det nye ungeområde og det fokus, der generelt er på den tværfaglige indsats i kommunen, ligesom vi opfatter K-møderne som en klar styrkelse af mulighederne for at gøre en virksomhedsindsats overfor de unge, vi har berørt her.